

at denne Forfatning kom i Uorden, og det, det ærede Medlem nu vilde, var at bringe denne Uorden ud af Verden, bringe Orden i den Kirkeforfatning, vi havde. Deri havde det ærede Medlem Ret, at vi havde en Forfatning. Den var af en helt anden Art, end man fra højkirkelig, hierarkisk Side ønskede, men det var selvfølgelig en Slags Kirkeforfatning. Altsaa, det, det ærede Medlem fra Ringkøbing ønskede, var at bringe Orden i denne Kirkeforfatning, og efter at have omtalt de Love, vi havde faaet i 60erne og 70erne — jeg skal lige om et Øjeblik komme til disse enkelte Love, som man har kaldt de kirkelige Frihedslove —, saa siger han følgende: „Vil man nu spørge: er man da rent/gaaet bort fra den Tanke, at Kirken skulde have en Repræsentation? vil jeg sige, at den Tanke tror jeg slet ikke, man er kommet bort fra. Jeg tror endnu, at den almindelige Mening er den, at Kirken maa have en Repræsentation; men jeg tror ikke, at den Betragtning er almindelig længere, at det, man først skal skride til, er at give Folkekirken en Repræsentation. Jeg tror, det er noget, der ligger længere ude i Tiden, og det, der først maa ske, er at gøre Sogmenighedens Medlemmer mere interesserede i den kirkelige Tilstand, end de i Virkeligheden er nu, mage det saa, at de tager sig mere af Kirkens Sager end hidtil og faar mere Samfølelse med hinanden. Saa er der lagt et Grundlag for, at Folkekirken kan naa til at faa sin egen Repræsentation, som jeg mener, den maa have. Jeg for mit Vedkommende vilde ønske, at den Tid ikke maa være alt for fjern, da man kunde henlægge de Midler, Kirken nu raader over, til den og sige: Vær saa god, raad nu selv over disse Midler med den Repræsentation, som vi give dig, og hvad der yderligere skal til, maa du selv skaffe.“

I Slutningsbemærkningerne er jeg i og for sig ikke uenig med den højtærede nuværende Kirkeminister med Hensyn til det Maal, han stiller op, som jo er Kirkens Adskillelse fra Staten, hvad ogsaa Venstres Ordfører betonedede var hans Program, om end jeg synes, han tog det ganske platonisk — han sagde det i Indledningen til sin Tale, men jeg vil ikke sige, at det gennemsyrede eller gennemaaandede den efterfølgende Del af hans Tale. Men i det Maal er jeg i og for sig enig med den højt-

ærede Kirkeminister; jeg er enig i, at Maalet maa være det at give Kirken Selvstyre, Maalet maa være Kirkens Adskillelse fra Staten. Men han stiller altsaa udtrykkelig en Kirkerepræsentation op som ønskelig, som noget, han vil, og Menighedsraadet som det første Skridt dertil. I det Kommissorium, som han medgav det første kirkelige Udvalg i 1904, fremhæves dette meget stærkt, og den, der ønsker nærmere Besked derom og har tvivlet om, at Kirkeministeren vil en repræsentativ Kirkeforfatning, skal blot læse det Kommissorium fra 1904 igennem, og han vil finde alle Grundtankerne i det senere Kirkeforfatningsarbejde deri. Menighedsraadene var i sig selv, som jeg straks hævdede, et Stykke Kirkeforfatning, der maatte føre mere med sig. Det var Ministeren ganske klar over fra første Færd; men fra mange andre Sider var man slet ikke klar over det, eller rettere, næsten ingen var klar over det.

Jeg læste for et Par Dage siden i et jydsk Venstreblad en Artikel af Valgmenighedspræst Kestel. I denne siger han, at omkring Aarhundredskiftet blev J. C. Christensens Menighedslovgivning modtaget med ligefrem Begejstring ude omkring i frisindede kirkelige Kredse, navnlig i grundtvigske Kredse, men med en Strøm af Vrede og Modstand i indremissionske Kredse. Det er vel historisk rigtigt, at saadan var det, men det viser rigtignok, hvor liden Forstaaelse der var baade blandt Grundtvigianerne og i de indremissionske Kredse af J. C. Christensens Hensigter. Efterhaanden klaredes jo ogsaa Begreberne; i grundtvigske Kredse blev man mere og mere kølig overfor det Værk, der nu sattes i Gang, og i indremissionske Kredse og i Kirkeligt Landsforbunds Kreds, i Centrumskredse, i højkirkelige Kredse opgav man ret hurtig den voldsomme Modstand, som jeg husker fra Adresser o. s. v. i 1901—03, og akkviescerede mere og mere ved hele det Spor, hvori Hr. J. C. Christensen søgte at føre Kirkeforfatningssagen ind.

Jeg tror, det er med Rette, naar jeg siger, at dette Spor betegnedes et Brud med den hidtidige danske Kirkepolitik. Denne kan først og fremmest karakteriseres ved Sognebaandsløsningsloven af 1855. Dernæst skal jeg nævne en karakteristisk Episode fra 1860. I 1860 — jeg har en Gang